

KATEGORIZACIJA KLIJENATA

RAZLIKE U TRETMANU IZMEDJU MALIH INVESTITORA, PROFESIONALNIH INVESTITORA I ODREDJENIH PROFESIONALNIH INVESTITORA

VRSTA ZAŠTITE	REZIME ULOGA	MALI INVESTITOR	PROFESIONALNI INVESTITOR	ODREDJENI PROFESIONALNI INVESTITOR
1. Opšta načela i informacije za klijente	Dužnost da postupa u najboljem interesu klijenata.	Primenljivo	Primenljivo	Not applicable
	Dužnost da postupa korektno, pravedno i u skladu s pravilima struke.	Primenljivo	Primenljivo	Primenljivo
	Dužnost da sve informacije koje upućuje svojim klijentima ili potencijalnim klijentima, budu istinite, jasne i da ne dovode u zabludu.	Primenljivo	Primenljivo	Primenljivo
	<u>Kreiranje finansijskih instrumenata</u> Investiciono društvo koje kreira finansijske instrumente za prodaju klijentima dužno je da: 1) se stara da su njegovi proizvodi kreirani tako da ispunjavaju potrebe utvrđenog ciljnog tržišta krajnjih klijenata u okviru relevantne kategorije klijenata; 2) ima strategiju za distribuciju finansijskih instrumenata koja je usklađena sa utvrđenim ciljnim tržištem i preuzima razumne mere, kako bi se finansijski instrument distribuirao na tom tržištu; 3) razume finansijske instrumente koje nudi ili preporučuje i ocenjuje njihovu usklađenost sa potrebama klijenata, za koje pruža investicione usluge, pri čemu u obzir uzima utvrđeno ciljno tržište krajnjih klijenata; i 4) finansijski instrument nudi ili preporučuje samo kada je to u interesu klijenta.	Primenljivo	Primenljivo	Nije primenljivo
	<u>Informacije / oglašavanje:</u> (a) Sve informacije, uključujući i marketinške, koje ID upućuje svojim klijentima ili potencijalnim klijentima, moraju biti istinite, jasne i da ne dovode u zabludu, a marketinški materijal mora biti jasno označen kao takav.	Primenljivo	Primenljivo	Nije primenljivo

	<p>(b) Obaveza ID da klijentima ili potencijalnim klijentima dostavljaju blagovremeno pre pružanja investicionih ili pomoćnih usluga klijentima ili potencijalnim klijentima, uopšteni opis prirode finansijskih instrumenata i njihovih rizika uzimajući u obzir, posebno kategorizaciju klijenta kao malog investitora, profesionalnog investitora ili određenog profesionalnog investitora Taj opis objašnjava prirodu specifične vrste predmetnog instrumenta, funkcionisanje i uspešnost finansijskog instrumenta u različitim tržišnim uslovima, uključujući i pozitivne i negativne uslove, kao i rizike koji su posebni za tu specifičnu vrstu instrumenta, sa dovoljno pojedinosti kako bi se klijentu omogućilo da donese informisane odluke o ulaganju.</p> <p>(c) Klijentu mora biti jasno obelodanjeno na iscrpan, tačan i razumljiv način, a pre početka pružanja investicione odnosno dodatne usluge, postojanje, priroda i iznos plaćanja ili koristi iz stava 8. ovog člana, ili ako se iznos ne može odrediti, način izračunavanja tog iznosa. Investiciono društvo, gde je to potrebno, obaveštava klijenta o mehanizmima za prenos na klijenta naknade ili provizije, novčane ili nenovčane koristi primljene u vezi sa pružanjem investicione ili dodatne usluge.</p> <p>(d) Obaveza ID da kada se investiciona usluga nudi zajedno sa drugom uslugom ili proizvodom kao delom paketa ili kao uslov istog paketa obaveštava klijenta da li je moguće zasebno kupiti pojedinačne komponente i za svaku komponentu priprema posebno evidenciju troškova i naknada. Takodje, obaveza ID da kada postoji verovatnoća da su rizici koji proizlaze iz takvog paketa ponuđenih malom investitoru drugačiji od rizika povezanih sa pojedinačnim komponentama, pruža adekvatan opis različitih komponenti paketa, kao i promena u rizicima koji nastaju iz njihovog uzajamnog delovanja.</p>	<p>Primenljivo</p> <p>Primenljivo</p> <p>Primenljivo</p>	<p>Primenljivo</p> <p>Primenljivo</p> <p>Primenljivo</p>	<p>Primenljivo</p> <p>Nije primenljivo</p> <p>Nije primenljivo</p>
--	--	--	--	--

	<p><u>Informacije o troškovima i povezanim naknadama:</u> Podzakonskim aktom Komisije predviđena su veoma detaljna pravila uvezi pružanja informacija klijentima kako <i>ex-ante</i> tako i <i>ex-post</i>.</p>	Primenljivo	<p>Primenljivo. Ipak ID koja pruža investicione usluge profesionalnim klijentima ima pravo s tim klijentima da dogovori ograničenu primenu detaljnih zahteva o troškovima i naknadama iz ovog člana. Nije dopušteno dogovaranje takvih ograničenja ako ID pruža usluge investicionog savetovanja ili upravljanja portfoliom ili u vezi sa ugrađenim izvedenim finansijskim instrumentima.</p>	Primenljivo
	<p><u>Specifične informacije u vezi promene kursa:</u> Kada informacije sadrže pokazatelje ranijih rezultata finansijskog instrumenta, finansijskog indeksa ili usluge, ID mora obezbediti ispunjenje odredjenih uslova.</p>	<p>Primenljivo uz sledeću <u> dodatnu zaštitu</u>: Kada se rezultat oslanja na podatke denominirane u stranoj valuti, valuta je jasno iskazana, zajedno sa upozorenjem da rezultat može biti drugačiji usled promena deviznog kursa;</p>	Primenljivo	Primenljivo
	<p>Informacije u vezi sa finansijskim instrumentima vezano za raspoloživost prospekta.</p>	<p>Primenljivo Kada ID pruža informaciju malom investitoru u vezi finansijskog instrumenta koji je predmet javne ponude koja je u toku i za koji je izdat</p>	Nije primenljivo	Nije primenljivo

		prospekt – ID će malog investitora i potencijalnog malog investitora upoznati sa načinom na koji je prospekt dostupan blagovremeno pre pružanja investicionih ili pomoćnih usluga klijentima ili potencijalnim klijentima;		
2. Ugovori sa klijentom	Od ID se zahteva da sa klijentom sklapa osnovni pisani ugovor, na papiru ili na nekom drugom trajnom nosaču podataka, kojim se utvrđuju bitna prava i obaveze društva i klijenta.	Primenljivo	Primenljivo	Nije primenljivo Primenljiva je samo obaveza ID da uspostavi evidenciju koja uključuje dokument ili dokumente dogovorene između ID-a i klijenta koji navode prava i obaveze strana, kao i druge uslove pod kojima će ID pružati usluge klijentu.
3. Izveštavanje	Zakon i podzakonski akt Komisije određuju specifično izveštavanje o zahtevima klijenata u vezi sa: (a) Informacije u vezi sa čuvanjem finansijskih instrumenata ili sredstava klijenta. (b) Obaveze izveštavanja u vezi sa izvršenjem naloga osim za upravljanje portfoliom.	Primenljivo Primenljivo	Primenljivo Primenljivo	Primenljivo, ali ID može sklopiti sporazume sa određenim profesionalnim investitorima kako bi odredio sadržaj i vreme izveštavanja drugačije nego što je predviđeno relevantnim

	(c) Posebne obaveze izveštavanja u pogledu upravljanja portfoliom.	Primenljivo	Primenljivo	odredbama. Primenljivo, osim ako ID ne sklopi ugovor sa određenim profesionalnim investitorom kojim bi odredilo sadržaj i vreme izveštavanja.
4. Pad vrednosti u izveštavanju o upravljanju portfoliom ili transakcijama sa potencijalnim obavezama	ID koja pružaju uslugu upravljanja portfoliom izveštavaju klijenta kada se ukupna vrednost portfolia, izračunata na početku svakog izveštajnog perioda, smanji za 10%, i nakon toga za svakih daljih 10%, najkasnije na kraju radnog dana kada je prag prekoračen ili u slučaju kad se prag prekorači na neradni dan, na kraju sledećeg radnog dana.	Primenljivo uz sledeću <u> dodatnu zaštitu</u> : ID koja drže račun malog investitora koji uključuje pozicije u finansijskim instrumentima s finansijskim leveridžom ili transakcije potencijalnim obavezama, izveštavaju klijenta kada se početna vrednost svakog instrumenta smanji za 10% i nakon toga za svakih daljih 10%. Izveštavanje u skladu s ovim stavom trebalo bi se sprovesti za svaki pojedinačni instrument posebno, osim ako se drugačije dogovori s klijentom, te se sprovodi najkasnije na kraju radnog dana kada je prag prekoračen ili u slučaju kad se prag prekorači na neradni dan, na kraju sledećeg radnog dana.	Primenljivo	Nije relevantno jer nije moguće tretirati investitora kao određenog profesionalnog investitora za ove usluge.
5. Pružanje informacija o politici izvršenja naloga	Pružanje informacija o politici izvršenja naloga: Informacije će jasno, dovoljno detaljno i na način koji klijenti mogu lako razumeti, objasniti kako će ID izvršavati naloge za klijenta.	Primenljivo. Ako izvršava naloge za male investitore, ID tim klijentima dostavlja sažetak relevantne politike s naglaskom na ukupne troškove koje snose. Sažetak sadrži i link za podatke objavljene u skladu s članom 186. stav 6. Zakona, za	Primenljivo	Nije primenljivo

		svako mesto izvršenja koje ID navodi u svojoj politici izvršavanja naloga.		
	Sistematski internalizatori će, poštujući član 186. Zakona, izvršavati naloge koje dobiju od svojih klijenata u vezi sa akcijama, depozitarnim potvrdama, ETF-ovima, sertifikatima i drugim sličnim finansijskim instrumentima za koje su sistematski internalizatori po kotiranim cenama. u trenutku prijema naloga.	Primenljivo	Primenljivo, ali je moguće odstupanje. Sistematski internalizatori mogu izvršavati naloge koje dobiju od svojih profesionalnih klijenata po cenama različitim od njihovih navedenih, a da ne moraju da ispune navedene uslove, u vezi sa transakcijama u kojima je izvršenje više hartija od vrednosti deo jedne transakcije ili u pogledu naloga koji su predmet uslova različitih od uslova trenutne tržišne cene.	Primenljivo, ali je moguće odstupanje. Sistematski internalizatori mogu izvršavati naloge koje dobiju od svojih profesionalnih klijenata po cenama različitim od njihovih navedenih, a da ne moraju da ispune navedene uslove, u vezi sa transakcijama u kojima je izvršenje više hartija od vrednosti deo jedne transakcije ili u pogledu naloga koji su predmet uslova različitih od uslova trenutne tržišne cene.
6. Najpovoljnije izvršenje naloga	ID je dužno da preduzme sve neophodne aktivnosti kako bi pri izvršenju naloga postiglo najbolji mogući efekat po klijenta s obzirom na cenu, troškove, brzinu, mogućnost izvršenja, saldiranje, veličinu, prirodu i sve ostale činioce u vezi sa izvršenjem naloga, s tim što kada klijent izda posebna uputstva u vezi sa transakcijom, ID izvršava nalog prema tim uputstvima. Pri izvršenju naloga klijenta ID uzimaju u obzir sledeće kriterijume za određivanje relativne važnosti faktora iz	Primenljivo uz sledeću <u>dodatnu zaštitu</u> : Kada ID izvrši nalog u ime malog investitora, najbolji mogući efekat se utvrđuje na osnovu ukupne naknade, uzimajući u obzir cenu finansijskog instrumenta i troškove povezane sa izvršenjem, uključujući naknade	Primenljivo	Nije primenljivo

	<p>člana 186. stav 1. Zakona: karakteristike klijenta, uključujući kategorizaciju klijenta kao malog ili profesionalnog investitora; karakteristike naloga klijenta, na primer kada nalog uključuje transakciju finansiranja hartija od vrednosti; karakteristike finansijskih instrumenata koji su predmet tog naloga; karakteristike mesta izvršenja na koja se navedeni nalog može usmeriti.</p> <p>Primena i relativna važnost relevantnih faktora izvršenja koje je usvojio ID varira u zavisnosti od kategorizacije klijenta.</p>	<p>mesta za izvršenje, troškove kliringa i saldiranja i sve druge naknade plaćene trećim licima koja su uključena u izvršenje naloga.</p> <p>Kada ID izvrši nalog malog investitora u nedostatku konkretnih instrukcija klijenta, kako bi osigurao da ID dobije najbolji mogući rezultat za klijenta, ID treba da uzme u obzir sve faktore koji će mu omogućiti da ostvari najbolji mogući rezultat u smislu ukupne naknade, koji predstavlja cenu finansijskog instrumenta i troškove vezane za izvršenje. Brzina, verovatnoća izvršenja i saldiranja, veličina i priroda naloga, uticaj na tržište i bilo koji drugi implicitni transakcioni troškovi mogu imati prednost u odnosu na neposrednu cenu i razmatranje troškova samo u onoj meri u kojoj su oni instrumentalni za postizanje najboljeg mogućeg rezultata u smislu ukupne naknade malom investitoru.</p>		
7. Postupanje sa nalogima klijenata	<p>ID, ovlašćen da izvršava naloge u ime klijenata, dužan je da sprovedi procedure i aranžmane koji obezbeđuju brzo, fer i ekspeditivno izvršenje naloga klijenata, u odnosu na druge naloge klijenata ili trgovačke interese ID-a.</p> <p>Ove procedure ili sistemi moraju omogućavati izvršenje sličnih naloga klijenata u skladu sa vremenom kada je investiciono društvo primilo naloge.</p>	<p>Primenljivo uz sledeću <u> dodatnu zaštitu</u>:</p> <p>Obaveza da bez odlaganja izveštavaju malog investitora o svim bitnim poteškoćama koje su relevantne za uredno izvršavanje naloga čim za njih saznaju</p>	Primenljivo.	Primenljivo.
	Ugovori o prenosu vlasništva and finansijskim obezbeđenjem:	Primenljivo.	Nije primenljivo	Nije primenljivo

	ID ne može da zaključi ugovore sa malim investitorima o prenosu vlasništva nad finansijskim obezbeđenjem u cilju osiguranja ili pokrivanja postojećih ili budućih, stvarnih, potencijalnih ili očekivanih obaveza klijenata			
8. Procena podobnosti i izveštaji o podobnosi	Prilikom pružanja usluge davanja investicionog saveta ili usluge upravljanja portfolijima, investiciono društvo je dužno da prikupi potrebne informacije o znanju i iskustvu klijenta ili potencijalnog klijenta, u investicionoj oblasti relevantnoj za određenu vrstu proizvoda ili usluge, o njegovoj finansijskoj situaciji koja uključuje i sposobnost tog klijenta da pokrije gubitke, kao i investicionim ciljevima klijenta i njegovoj toleranciji na rizik, kako bi investiciono društvo bilo u stanju da klijentu ili potencijalnom klijentu, preporuči određenu investicionu uslugu ili finansijski instrument koji je za njega primeren i u skladu sa njegovom tolerancijom na rizik i sposobnošću da pokrije gubitke. Pretpostavke: (a) Kada ID pruža investicionu uslugu profesionalnom investitoru, ono ima pravo pretpostaviti da u vezi s proizvodima, transakcijama i uslugama za koje je tako klasifikovan, klijent ima potreban nivo iskustva i znanja za razumevanje rizika povezanih s transakcijom ili s upravljanjem njegovim portfoliom (b) Kada se ta investiciona usluga sastoji od pružanja investicionog savetovanja "per se" profesionalnom investitoru (koji je obuhvaćen članom 192. Zakona), taj klijent je finansijski sposoban podneti sve povezane rizike ulaganja u skladu s investicionim ciljevima navedenog klijenta.	Primenjivo.	Primenjivo.	Nije relevantno jer nije moguće tretirati investitora kao određenog profesionalnog investitora za ove usluge
		Pretpostavka nije primenljiva, stoga povećana zaštita.	Pretpostavka primenjiva.	Nije relevantno
		Pretpostavka nije primenljiva, stoga povećana zaštita.	Pretpostavka je primenljiva samo u odnosu na profesionalnog investitora obuhvaćenog članom 192. Zakona (tj. "per se" profesionalnog investitora).	Nije relevantno
	Kada investiciono društvo pruža investicione usluge koje nisu investiciono savetovanje ili upravljanje portfolijima, dužno je da zatraži od klijenta ili potencijalnog klijenta, podatke o njegovom znanju i iskustvu u investicionoj oblasti, u pogledu određenog	Primenjivo	Primenjivo	Nije primenjivo

	<p>finansijskog instrumenta ili usluge koja se nudi ili traži, kako bi moglo da proceni u kojoj meri su predviđena investiciona usluga ili finansijski instrument primeren za klijenta.</p> <p>Na osnovu prikupljenih informacija, ID će utvrditi da li taj klijent ima neophodno iskustvo i znanje kako bi razumeo rizike koji su uključeni u vezi sa proizvodom ili investicionom uslugom koja se nudi ili se traži prilikom procene da li je investiciona usluga koja se nudi klijentu odgovarajuća, saglasno članu 180. Zakona.</p> <p>ID ima pravo da pretpostavi da profesionalni investitor ima neophodno iskustvo i znanje kako bi razumeo rizike koji su uključeni u vezi sa tim konkretnim investicionim uslugama ili transakcijama, ili vrstama transakcija ili proizvoda, za koje je klijent klasifikovan kao profesionalni investitor.</p>	<p>Pretpostavka nije primenljiva, stoga povećana zaštita.</p>	<p>Pretpostavka primenljiva.</p>	<p>Nije primenjivo</p>
	<p>(a) ID će obezbediti klijentu adekvatne izveštaje o pruženoj usluzi na trajnom mediju. Ti izveštaji će uključivati periodične komunikacije sa klijentima, uzimajući u obzir vrstu i složenost uključenih finansijskih instrumenata i prirodu usluge pružene klijentu i uključiće, gde je primenljivo, troškove povezane sa transakcijama i uslugama preduzetim u ime klijenta.</p> <p>(b) Izjava o podobnosti: Kada investiciono društvo pruža usluge investicionog savetovanja, klijentu pre transakcije daje na trajnom mediju izjavu o podobnosti, u kojoj precizira dati investicioni savet uz obrazloženje kako taj savet ispunjava preferencije, ciljeve i druge karakteristike malog investitora.</p>	<p>Primenjivo</p> <p>Primenjivo</p>	<p>Primenjivo</p> <p>Primenjivo</p>	<p>Primenjivo</p> <p>Nije relevantno jer nije moguće tretirati investitora kao određenog profesionalnog investitora za ovu uslugu</p>
	<p>Pri pružanju investicionog savetovanja investiciona društva malom investitoru dostavljaju izveštaj u kojem se sažeto navode pruženi saveti i objašnjava zašto je preporuka primerena malom investitoru, uključujući način na koji se njome ostvaruju ciljevi i lične okolnosti klijenta s obzirom na zatraženo trajanje ulaganja, klijentovo znanje i iskustvo i klijentov stav prema riziku i sposobnost da podnosi gubitke.</p>	<p>Pružanje usluga u slučaju nekompleksnih instrumenata</p>	<p>Nije primenjivo</p>	<p>Nije relevantno jer nije moguće tretirati investitora kao određenog profesionalnog investitora za ovu uslugu</p>

	Investiciona društva u izveštaj o primerenosti uključuju i informacije o tome da li je verovatno da će za preporučene usluge ili instrumente mali investitor morati zatražiti redovno preispitivanje njihovih mehanizama, te klijentu skreću pažnju na takve informacije. Ako investiciono društvo pruža uslugu koja uključuje periodične procene primerenosti i izveštaje, izveštaji sastavljeni nakon uspostavljanja početne usluge, mogu obuhvatati samo izmene uključenih usluga ili instrumenata i/ili okolnosti klijenta, i u njima se ne moraju ponavljati sve pojedinosti iz prvog izveštaja.			
9. Pružanje usluga u slučaju nekompleksnih instrumenata	Finansijski instrument koji nije izričito određen članom 180. Stav 7. tačka 1) Zakona smatra se nekompleksnim u smislu člana 180. stav 7. tačka 1) podtačka (6) Zakona ako su, između ostalih kriterijuma, adekvatno sveobuhvatne informacije o njegovim karakteristikama javno dostupne i verovatno će biti lako razumljive kako bi prosečnom malom investitoru omogućile da donese informisanu procenu o tome da li da uđe u transakciju sa tim instrumentom.	Primenjivo	Primenjivo	Primenjivo
10. Naknade i podsticaji zaposlenima	Investiciono društvo koje pruža investicione usluge klijentima ne sme da nagrađuje i ocenjuje učinak zaposlenih na način koji je u suprotnosti sa njegovom obavezom da deluje u najboljem interesu klijenata. Naročito, ne sme imati mehanizme u obliku nagrade, prodajnih ciljeva ili drugih aranžmana koji podstiču zaposlene da preporuče određeni finansijski instrument malom investitoru ako investiciono društvo može da ponudi drugi finansijski instrument koji bi bolje ispunio potrebe klijenta.	Primenjivo	Primenljivo, s tim da ne postoji posebna obaveza sprečavanja podsticaja za preporuke određenog finansijskog instrumenta kada bi ID moglo da ponudi drugačiji finansijski instrument koji bi bolje zadovoljio potrebe tog klijenta.	Nije primenjivo.
11. Obaveza trgovanja	ID obezbeđuje da se akcijama koje su uključene u trgovanje na regulisanom tržištu ili kojima se trguje na mestu trgovanja, trguje na regulisanom tržištu, MTP-u, posredstvom sistematskog internalizatora ili na mestu trgovanja u trećoj državi, koje je ocenjeno kao ekvivalentno, saglasno članu 237. Zakona, osim ako takve transakcije nisu:	Primenjivo	Nije primenljivo pod određenim uslovima.	Nije primenljivo pod određenim uslovima.

	1) nesistematske, povremene, nepravilne i retke; ili 2) izvršene između profesionalnih investitora i/ili određenih profesionalnih investitora i ne doprinose procesu utvrđivanja cena.			
12. Zaštita malih investitora	ID je član Fonda za zaštitu investitora (u daljem tekstu "Fond") Republike Srbije. Zaštićeno potraživanje obuhvata novčana sredstva položena i/ili proistekla na osnovu investicionih usluga i aktivnosti i finansijske instrumente malog investitora člana Fonda. Pokriće je obezbeđeno za potraživanja malog investitora najviše do 20.000 evra u dinarskoj protivvrednosti i primenjuje se na ukupna potraživanja malog investitora prema jednom članu Fonda, bez obzira na broj računa, mesta vođenja računa i valutu.	Primenjivo za potraživanja do maksimalnog iznosa od 20.000Eur. u dinarskoj protivvrednosti	Nije primenjivo	Nije primenjivo